

Litteratur.

Kjeld Bjerke: Omsætningen og salgsprisen for landejendomme 1902—1942.

Landejendomme, solgt i fri handel. Kbh. 1950.
98 sider. Pris 6 kr.

Bogen er, som forfatteren nævner det i forordet, en videre behandling af emnet, som det er fremlagt i Nationaløkonomisk Tidsskrift 1939.

I kapitel 1 resumeres problemstillingen, dernæst beskrives i kapitel 2 de enkelte vurderingselementer. I kap. 3 er foretaget en regressionsanalyse med afkastningsevnen som den ene og købesummen som den anden variabel, endelig har forfatteren i kap. 4 søgt at finde frem til udbuds- og efterspørgselskurverne og deres ændringer.

Undersøgelsen kan vist næppe siges at give andet, end hvad der i forvejen vides, men det har naturligvis sin interesse at få underbygget det indtryk, man kan hente sig ved en almindelig betragtning af bevægelserne i priserne og omsætningen. Under behandlingen af vurderingselementerne fremdrages således også de væsentlige faktorer, der øver indflydelse på sælgers og købers vurderinger ved forskellige ejendomsstørrelser og under forskellige økonomiske betingelser. Dette afsnit begrundes således mere de gjorte forudsætninger, end det klarlægger problemer, idet kun afkastningsevnen tages op til undersøgelse. Det nævnes (side 13), at der af bogen kan fås en dybere indsigt i udbuds- og efterspørgselsforholdene. De omfattende forhåndsantagelser, som specielt kap. 4 bygger på, svækker dog værdien.

Under behandlingen af realkapitalens størrelse som vurderingselement nævnes, at dennes størrelse spiller en større rolle for sælger end for køber. Dette kan vel i specielle til-

fælde være rigtigt. For de deles vedkommende, som er realisable, må det vel dog antages, at begge parter vurderer efter realisationsværdi; derimod kan forfatteren måske have ret, når det drejer sig om bygningerne, som har ringe eller ingen muligheder for anden anvendelse. Køber vil sikkert her i det væsentlige se på brugsværdien, medens det er tænkeligt, at sælger vil skele til anlægs- eller genanskaffelsesværdien.

I sin redegørelse for grundlaget for undersøgelsen i kap. 3 synes forfatteren at have stor betænkelighed ved at anvende Landøkonomisk Driftsbureaus materiale som udtryk for afkastningsevnen, idet han mener, at dette materiale er meget spinkelt. Dette er vel i nogen grad rigtigt, men dog hovedsagelig, når det drejer sig om andre størrelser end de, der her anvendes. Det er i alle tilfælde påfaldende, at forfatteren anvender købesummen målt pr. td. hartkorn uden betænkelighed, idet det dog er kendt, at dette forældede måls afvigelser fra det »rigtige« varierer stærkt fra landsdel til landsdel og fra ejendom til ejendom.

Det anføres ikke, om regressionsliniernes linearitet er testet; med mindre dette er gjort, og det er fundet rimeligt, vil bemærkningen (side 58), at regressionslinierne nærmest må anses for rette, tilsyneladende ikke være let at fastholde; i hvert fald gør en umiddelbar betragtning det lidet sandsynligt, at linierne i diagram 5 og specielt 6 kan anses for blot tilnærmelsesvis rette.

I slutningen af kap. 3 mener forfatteren at påvise, at en (side 62) foretagen beregning skulle vise, at arbejdsindsatsen er uforholdsmæssig stor i de små brug. Købesum pr. ejendom er divideret med henholdsvis nettoudbytte og indtægt pr. ejendom, hvorved i første tilfælde findes en voksende kvotient med aftagende ejendomsstørrelse, i andet tilfælde omvendt. Det er vanskeligt at se, hvad der får forfatteren til at drage nævnte slutning.

Det, at første kvotient vokser med aftagende brugsstørrelse, er naturligvis udtryk for, at de små ejendomme betales med større pris i forhold til nettoudbyttet, men det, at sidste kvotient varierer omvendt, er aldeles ikke bevis for, at småbru-

geren yder uforholdsmæssig stor arbejdsindsats (karakteren af indehaverens arbejde er naturligvis forskellig i store og små bedrifter, men det er formodentlig ikke det, forfatteren tænker på). For at kunne bevise forfatterens påstand, måtte der dog også en undersøgelse til af skalaen til beregning af driftslederløn i store og små bedrifter, ligesom man måtte se på arbejdsvederlaget i de to tilfælde. Er dette undersøgt og fundet i orden, kan der højst være tale om, at den mindre jordbruger på grund af nævnte kvotient får en mindre betaling for sin arbejdsindsats, medens der overhovedet ikke på grundlag heraf kan siges noget om totalindsatsens størrelse.

Hele undersøgelsen af udbuds- og efterspørgselskurvernes form i kap. 4 hviler i virkeligheden på holdbarheden af de anførte (side 68) fire forudsætninger om disse kurvers bevægelser. Disse antagelser er ikke særlig stærkt underbyggede, hvilket da også viser sig i, at forfatteren får nogle meget stærkt afvigende koefficienter, hvad der i sig selv bestyrker formodningen om, at forudsætningerne ikke holder. Den statistiske metode giver ingen garanti for rigtigheden af, at man altid skulle kunne regne med, at de største af de fundne koefficienter skulle være udtryk for den rigtige elasticitetskoefficient. Hele dette afsnit må derfor anses for at være temmelig svagt, og der kan ikke bygges på resultaterne med større sikkerhed. I det hele taget må de faktorer, der indvirker på udbud og efterspørgsel, antages at være så mange og så forskellige, at man ikke kan regne med at finde sikre resultater med så simple metoder og så omfattende forudsætninger.

Bogens betydning ligger i, at den samler væsentlige ting vedrørende faktorer, der øver indflydelse på omsætningen af landejendomme og de priser, der betales. Den kan ikke yde praktikerens større vejledning; dette har formodentlig heller ikke været forfatterens hensigt. Måske havde det været rimeligt, om forfatteren også i korthed havde diskuteret de i forordet nævnte synspunkter, fremført af professor *F. Zeuthen*.

Chr. Jørgensen.

Vejrforholdene i september måned 1950.

Udarbejdet på grundlag af Det danske meteorologiske Instituts månedsoversigt over vejrforholdene.

September 1950 havde noget over normal varme. Fugtighedsgraden var lidt over, skydækket betydeligt over og nedbøren langt over det normale. I simpelt gennemsnit fik Jylland og Øerne 116 mm, normalt 57 mm eller 104 pct. for meget. Beregnet som korrigeret »fladetro« gennemsnit var nedbøren 121,4 mm, d. v. s. 107 pct. mere end normalen. Forskellen ligger i, at de jyske stationer, der havde den største nedbør, dækker forholdsvis store områder.

Gennemsnitstemperaturen for hele landet blev $13,0^{\circ}$ eller $0,7^{\circ}$ over normalen.

Temperatursvingningerne var gennemgående ret små. De højeste temperaturer indtraf de fleste steder den 1.—4. og nåede op på $19-21^{\circ}$. De laveste temperaturer aflæstes på mere spredte datoer, dog navnlig den 22.—24. Ved kysterne var $5-9^{\circ}$ almindeligst, $2-5^{\circ}$ inde i Jylland og $5-7^{\circ}$ på Øerne. Nattefrost forekom ikke.

Den absolut højeste temperatur, $21,8^{\circ}$, nåedes den 2. ved Holsteinsminde og den 3. i Vestervig. Den absolut laveste, $+0,6^{\circ}$, aflæstes den 22. i Harreskov ved Kibæk.

Den store nedbør faldt for en stor del om natten, nemlig ikke mindre end 59 pct. I gennemsnit fik Jylland 141,7 mm, mod normalt 62,1 mm, d. v. s. 128 pct. over normalen. Øerne fik omtrent det halve, nemlig 74,8 mm mod normalt 50,7 mm. Dog fik Bornholm 107,3 mm. Opgjort efter amter fik alle over normal nedbør. Højest kommer Hjørring amt med 147 pct. over og Københavns amt lavest med 10 pct. over det normale.

Af stationerne målte Nybølle i Københavns amt mindst: 40 mm, Skodborg J. mest: 274 mm. Størst nedbør i et døgn, 52 mm, målt den 16. i Borris. Nedbørdagenes antal blev i gennemsnit 21, normalt 13, varierende fra 25 i Ribe amt til 16

Nedbørens afvigelse fra normalen.

	Nedbør mm	Normal 40 år	Afv. i pct. af normalen
Hjørring amt	136	55	+ 147
Thisted »	129	62	+ 108
Aalborg »	130	53	+ 145
Viborg »	132	58	+ 128
Randers »	108	52	+ 108
Aarhus »	126	58	+ 117
Vejle »	137	65	+ 111
Ringkøbing »	165	67	+ 146
Ribe »	181	74	+ 145
Sønderjylland	143	69	+ 107
Odense amt	81	53	+ 53
Svendborg »	90	55	+ 64
Langeland	83	51	+ 63
Samsø	91	44	+ 107
Holbæk amt	73	49	+ 49
Sorø »	70	49	+ 43
Frederiksborg »	77	53	+ 44
Københavns »	55	50	+ 10
Præstø »	62	48	+ 29
Maribo »	85	50	+ 70
Bornholm	107	56	+ 91

på Bornholm. Både i 1946 og i 1935 var septembers nedbør større end i 1950, men virkningen i dette efterår forstærkedes ved de 2 foregående måneders ligeledes usædvanligt store nedbør.

Tåge forekom gennemsnitlig kun 1 dag, normalt 3. Torden hørtes på ialt 26 dage, normalt 13, men var oftest ret spredt. Den var dog udbredt i Nørrejylland og på Øerne den 8., stærkt udbredt på Sjælland og tildels på Lolland-Falster den 15.—16., mere spredt over det meste af landet den 21.—23. Østjylland, Fyn og Sjælland havde udbredt torden den 26.

Solskinstimernes antal blev i gennemsnit for Jylland og Øerne 143, normalt 169. Mindst var det ved Folkekuranstalten: 121 mod normalt 170, mest ved Tystofte: 165 mod normalt 172. Den 27. iagttoges det sjældne fænomen: Blå sol, klar blåfarvning af solskiven, ved 22 af klimastationerne landet over.

Mindre meddelelser.

Studierejse for unge landmænd til U. S. A. i foråret 1951.

Med forventet støtte fra Marshall-planen til rejseudgifter vil ca. 50 unge landmænd kunne få et ophold på en amerikansk farm i ca. 7—8 mdr. i 1951.

De pågældende unge landmænd må have en god uddannelse ved landbruget, helst have været på landbrugs- eller højskole, samt have noget kendskab til engelsk.

Deltagerne vil blive anbragt på farme, udpeget af det amerikanske landbrugsministerium i samarbejde med konsulenterne.

Der vil blive udbetalt arbejdsvederlag.

Afrejsen forventes at finde sted i marts måned.

Ansøgning må indsendes til *Landøkonomisk Rejsebureau, Axelborg, 4. sal, nr. 18, København V. inden 1. januar 1951.*

Der gøres opmærksom på, at dette studieprojekt intet har at gøre med det dansk/amerikanske landbrugstræningsprogram, hvorom der senere vil fremkomme meddelelse.

Udkomne bøger.

Iagttagelser og undersøgelser over nedsat frugtbarhed hos kvæg. II. Ved Knud Rottensten (med statistisk bistand af P. S. Østergaard). Udgivet af Statens Husdyrbrugsudvalg som 247. beretning fra forsøgslaboratoriet. Med engelsk resume. 51 sider. (Kbhvn. 1950).

Danmarks Mejeri-Statistik 1950. Danmarks Mejeri-Drifts-Statistik, 53. Aarsberetning (regnskaber for 1949). Danmarks Smørpris-Statistik, 47. Aarsberetning (1. april 1949—31. marts 1950). Udarbejdet af Kontoret for Mejeri-Statistik, Aarhus, ved L. P. Frederiksen. Udgivet ved Statstilskud af Udvalget for Mejeri-Statistik. 85 sider. (Odense 1950).

Statistisk Årbog 1950. Udgivet af Det statistiske Departement. 369 sider. (Kbhvn. 1950).

Beretning om Fyens Stifts patriotiske Selskabs Virksomhed i Finansaaret 1949—50. Udarbejdet af Selskabets Sekretær. 50 sider. (Odense 1950).

Landbrugets prisforhold i oktober måned 1950.

(Ved Det landøkonomiske Driftsbureau).

Tabel 1. Priser i kr. pr. 100 kg.

	1949			1950		
	Hele året	Januar -oktbr.	Oktbr. måned	Januar -oktbr.	Sept. måned	Oktbr. måned
Landbrugsprodukter:						
Sødmælk, ab mejeri (inkl. tillæg)	37,36	37,35	36,37	34,47	32,24	32,99
Smør	625	630	600	576	550	550
Ost, 20 pct.	223	225	210	217	212	227
Æg	315	309	336	282	319	380
Slagterisvin, sl. v.	407	408	400	390	393	396
Slagtekøer, kbh., 1. kl., lev. v. ¹⁾	142	140	138	169	179	179
Stude og kvier, Esbjerg, 1. kl., lev. v. ¹⁾	144	139	137	197	209	209
Smågrise, Køge, kr. pr. stk. ...	109	116	95	90	86	80
Kælvkøer, Odense, 1. kl., kr. pr. stk. ²⁾	1013	990	1000	1209	1250	1150
Unge heste, Odense, kr. pr. stk.	1665	1688	1600	1457	1450	1440
Hvede ³⁾	40,91	38,64	47,31	54,46	56,95	56,38
Rug ³⁾	38,46	37,29	41,81	45,11	49,35	47,75
Byg ³⁾	35,94	32,91	45,63	51,14	53,10	52,38
Havre ³⁾	33,87	31,81	40,13	43,01	45,15	44,81
Hø	19,64	20,86	13,00	19,89	20,00	20,00
Kartofler, sælgers st., Sjælland	13,29	12,26	16,00	20,87	18,00	18,00
Runkelroefrø	194	205	188	133	130	130
Kålroefrø	132	138	115	134	—	140
Halvsildig rødkløverfrø	676	709	588	583	590	693
Hvidkløverfrø	1040	1074	980	914	980	1033
Hundegræsfrø	384	367	438	442	390	410
Alm. rajgræsfrø (tidlige stammer)	186	179	208	183	165	178
Ital. rajgræsfrø	143	134	148	173	165	175
Foderstoffer:						
Bomuldsfrøkager	46,92	47,46	44,50	55,50	57,50	57,50
Solsikkekager	46,75	47,50	44,50	55,17	56,50	56,50
Kunstgødning:						
Kalksalpeter	24,60	24,82	25,15	25,62	25,95	25,95
18 pct. superfosfat	13,54	13,63	13,08	14,38	13,65	13,73
40 pct. kaligødning	26,06	26,18	25,90	29,61	23,25	23,50

1) Siden 21. november 1949 gælder noteringen alene kreaturer til eksport.

2) Bestået tuberkulinprøven.

3) For korn af høst 1948: Afleveringspriser plus tillæg for fuld aflevering. For hvede af høst 1949: kr. 4,00 pr. 100 kg plus ret til et tilsvarende kvantum byg eller majs. For hvede af høst 1950: Afleveringspris. For de andre kornarter af høst 1949 og 1950 er tallene købernoteringer på Københavns børs.

Tabel 2. Prisindeks. (Femåret 1909/14 = 100).

	1949			1950		
	Hele året	Januar -oktbr.	Oktbr. måned	Januar -oktbr.	Sept. måned	Oktbr. måned
Landbrugsprodukter:						
Sødmælk	356	356	346	328	307	314
Smør	299	301	287	276	263	263
Ost, 20 pct.	391	395	368	381	372	398
Æg	267	262	285	239	270	322
Slagterisvin	420	421	412	402	405	408
Slagtekøer (København)	245	241	238	291	309	309
Stude og kvier (Esbjerg)	236	228	225	323	343	343
Unge heste (Odense)	226	229	217	198	197	195
Hvede	296	280	342	394	412	408
Rug	322	313	350	378	414	400
Byg	279	256	354	397	412	407
Havre	281	264	333	357	374	372
Kartofler	354	336	427	557	480	480
Landbrugsprodukter ialt	323	322	320	319	320	326
Foderstoffer:						
Bomuldsfrøkager	320	323	303	378	392	392
Solsikkekager	363	369	345	428	439	439
Kunstgødning:						
Kalksalpeter	127	129	130	133	134	134
18 pct. superfosfat	229	230	221	243	231	232
40 pct. kaligødning	219	220	217	248	195	197
Kunstgødning ialt	190	191	189	205	195	195
Udsæd (markfrø)	365	365	365	360	360	360